

Česká zemědělská univerzita v Praze

Provozně ekonomická fakulta

Katedra statistiky

Teze bakalářské práce

Statistická analýza úrovně pojistného trhu v České republice

Lukáš Kocourek

© 2014 ČZU v Praze

Statistická analýza úrovně pojistného trhu v České republice

Statistical analysis of the insurance market levels in Czech Republic

Souhrn

Bakalářská práce je zaměřena na statistickou analýzu úrovně pojistného trhu v České republice v období let 1993 – 2013. Byla vypracována na základě údajů z výročních zpráv České asociace pojišťoven. V praktické části je na vybraných ukazatelích úrovně pojistného trhu zhodnocen vývoj pojistného trhu. Pro účely bakalářské práce byly vybrány ukazatele: předepsané pojistné, pojistné plnění, škodovost a pojištěnost. U jednotlivých ukazatelů byla pomocí elementárních charakteristik časových řad posouzena dynamika dosavadního vývoje a vývojové tendence určující vhodné trendové funkce. Následně byla prostřednictvím bodového a intervalového odhadu stanovena prognóza budoucího vývoje vybraných ukazatelů pro roky 2014 – 2016. Posléze byly formulovány návrhy a doporučení pro zlepšení úrovně pojistného trhu v České republice.

Klíčová slova: pojišťovnictví, riziko, pojistný trh, pojišťovna, životní pojištění, neživotní pojištění, škoda, škodní průběh, pojistná náhrada, statistická analýza.

Summary

This Bachelor thesis is based on the statistical analysis of the level of the insurance market in the Czech Republic in the period 1993 - 2013. It has been disposed on the basis of disclosure from the annual reports of Czech Insurance Association. The practical part of the selected indicators are assessed level of insurance market development of the insurance market. For the purposes of undergraduate work indicators were selected: premiums written, claims paid, claims volume and insurance penetration. For individual indicators were used elementary characteristics of time series examined the dynamics of developments and trends determining the appropriate trend function. Subsequently, using a point and interval estimation a forecast was set for the selected indicators for the years 2014 - 2016. Proposals and recommendations for the improvement of the insurance market in the Czech Republic were formulated afterwards.

Keywords: insurance, risk, insurance market, insurance company, life insurance, non-life insurance, damage, claims development, insurance claims, statistical analysis.

1 Úvod

Pojišťovnictví je specifickým odvětvím ekonomiky, jehož hlavní činností je snaha o eliminaci negativních finančních důsledků dopadů nahodilosti. Rámec pojišťovnictví je vymezen zákonem č. 277/2009 Sb., o pojišťovnictví, který vytváří pravidla, na základě kterých jsou jasně vymezeny práva a povinnosti všech zúčastněných. Dohled v pojišťovnictví pak na základě pověření od Ministerstva financí České republiky vykonává Česká národní banka. Pojišťovnictví spadá do oblasti finančních služeb. Jeho principem je poskytování pojistné ochrany za úplatu na základě pojistné smlouvy, kdy pojišťovna na sebe přebírá definovaná rizika svých klientů a v případě nahodilé události uvedené ve smlouvě poskytuje pojistné plnění. Pojištění se dělí na životní pojištění a neživotní pojištění.

2 Cíl práce a metodika

Cílem bakalářské práce bylo analyzovat vývoj úrovně pojistného trhu v České republice od roku 1993 do roku 2013 a predikovat jeho budoucí vývoj pomocí vybraných hlavních ukazatelů úrovně pojistného trhu. V práci byly analyzovány hlavní ukazatele úrovně pojistného trhu: celkové předepsané pojistné, vyplacené pojistné plnění, škodovost a pojištěnost. V závěru práce byly formulovány perspektivy pojistného trhu a doporučena možná řešení pro jeho další rozvoj, která vycházejí ze získaných údajů.

Bakalářská práce byla zpracována na základě studia odborné literatury a dalších zdrojů. Veškeré použité zdroje jsou uvedeny v seznamu použité literatury. Ze získaných poznatků byla vypracována literární rešerše, která pojednává o daném tématu.

Praktická část práce nejprve charakterizuje a popisuje vývoj pojistného trhu v České republice po roce 1989 až do současnosti. Pojednává také o vstupu českého pojistného trhu na jednotný evropský pojistný trh a charakterizuje jej. Dále se práce zaměřuje na hlavní ukazatele úrovně pojistného trhu, kdy ve sledovaném období komentuje jejich vývoj. Na závěr byla pomocí vypočtených elementárních charakteristik časových řad vybraných hlavních ukazatelů představena prognóza jejich budoucího vývoje. Tato prognóza vznikla extrapolací zmíněných časových řad. Veškeré operace a výpočty, nacházející se v práci, byly provedeny v programu SPSS.

3 Dosažené výsledky práce

Na základě zjištěných výsledků lze předpokládat, že vývoj předepsaného pojistného bude spíše stagnovat, případně mírně růst. Naopak dle provedených prognóz bude mít výše vyplacených pojistných plnění i v příštích letech vzestupnou tendenci. Argumentace tohoto tvrzení se opírá především o častější přírodní katastrofy, rostoucí počet úrazů a v neposlední řadě i zvětšující se kriminalitu. O celkové situaci pak daleko lépe vypovídá procento škodovosti, které ovšem také dosahuje poměrně vysokých hodnot. Proto je důležité, aby se pojišťovny orientovaly především na růst předepsaného pojistného, a tím zároveň vyřešily i otázku výše pojistného plnění.

Pojistný trh v České republice je oproti zbytku Evropské unie specifickým tím, že zde převládá podíl neživotního pojištění nad životním. S ohledem na kupní sílu obyvatelstva je tedy častěji pojišťován majetek na úkor zdraví. Řešením situace mělo být zavedení penzijní reformy, které se ale nesetkalo s velkým ohlasem. Zásadní chybou bylo prezentování životního pojištění jako zajištění na stáří. Je proto důležité, aby životní pojištění opět sloužilo především k eliminaci rizik a nebylo zaměňováno za spoření. Spoření na důchod je lépe sjednat jako samostatnou pojistnou smlouvu či přímo formou investice do otevřených podílových fondů.

4 Závěr

Bakalářské práce analyzovala současnou situaci na pojistném trhu v České republice a pomocí vybraných ukazatelů úrovně stanovila jeho další vývoj. Pro účely práce byly vybrány hlavní ukazatele úrovně pojistného trhu: předepsané pojistné, pojistné plnění, škodovost a pojištěnost. U všech ukazatelů byla provedena základní analýza, která popisuje jejich vývoj v čase. U předepsaného pojistného a pojistného plnění pak byly zkoumány jejich elementární charakteristiky a následně byla provedena předpověď jejich budoucího vývoje. Prognóza byla stanovena na základě extrapolace časových řad, přičemž bylo nejprve nutno zvolit vhodnou trendovou funkci, která vývoj daného ukazatele vystihovala nejlépe. Analýza vybraných ukazatelů sledovala období v letech 1993 – 2013.

Na závěr byly formulovány návrhy a doporučení pro udržení a následné zlepšení úrovně pojistného trhu v České republice. Pojišťovnám byl doporučen přístup ke stávajícím klientům, stejně tak i ke klientům nově získaným. Pojišťovny by pak měly

zapracovat zejména na své produktové nabídce, a to tak, aby ji co nejvíce přizpůsobily potřebám klienta. Důraz by měl být též kladen na činnost pojišťovacích zprostředkovatelů. Byly popsány příčiny vzniku nejzávažnějších pojistných událostí a posléze i postupy, kterými by se měly pojišťovny řídit, aby došlo ke snížení škodovosti. Nakonec došlo k porovnání pojistného trhu v České republice a v rámci EU, kdy bylo konstatováno, že nadále na tuzemském trhu převládá neživotní pojištění nad životním. Oproti tomu evropský pojistný trh je postaven na větším podílu životního pojištění. Důležitý argument pro změnu procentuálního rozložení životního a neživotního pojištění dle návrhu spočívá ve vrácení se k původnímu smyslu životního pojištění a oproštění se od investiční složky, přičemž na tvorbu rezerv byla navržena varianta otevřených podílových fondů či sjednaná samostatná smlouva bez pojištění rizik.

Do budoucna je tedy možno očekávat, že by se pojistný trh v České republice měl i nadále rozvíjet a přibližovat se standardům EU. S ohledem na růst životní úrovně obyvatelstva lze předpokládat spíše pomalejší tempo.

Seznam vybraných bibliografických zdrojů

ČEJKOVÁ, V. *Pojistný trh*. Praha: GRADA Publishing, spol. s.r.o., 2002.

ISBN 80-247-0137-5.

DAŇHEL, J. A KOL. *Pojistná teorie*. Praha: Professional Publishing, spol. s.r.o. 2006.

ISBN 80-86946-00-2.

DUCHÁČKOVÁ, E.; DAŇHEL, J. A KOL. *Pojistné trhy*. Praha: Professional Publishing, spol. s.r.o., 2012. ISBN 978-80-7431-078-2.

DUCHÁČKOVÁ, E. *Principy pojištění a pojišťovnictví*. Praha: Ekopress, s.r.o., 2009. ISBN 978-80-86929-51-4.

DUCHÁČKOVÁ, E.; DAŇHEL, J. *Teorie pojistných trhů*. Praha: Professional Publishing, spol. s.r.o., 2010. ISBN 978-80-7431-015-7.

HINDLS, R.; HRONOVÁ, S.; SEGER, J.; FISHER, J. *Statistika pro ekonomy*. Praha: Professional Publishing, spol. s.r.o., 2007. ISBN 978-80-86946-43-6.

HRADEC, M.; ZÁRYBNICKÁ, J.; KŘIVOHLÁVEK, V. *Pojištění a pojišťovnictví*. Praha: VŠFS, o.p.s., 2005. ISBN 80-86754-48-0.

VOŽENÍLEK, V.; CHLAŇ, A. *Pojišťovnictví*. Pardubice: Univerzita Pardubice, 2003. ISBN 80-7194-564-1.

SVATOŠOVÁ, L.; KÁBA, B. *Statistické metody II*. Praha: České zemědělská univerzita v Praze, 2008. ISBN 978-80-213-1736-9.

Zákony:

Zákon č. 277/2009 Sb., o pojišťovnictví

Zákon č. 37/2004 Sb., o pojistné smlouvě a o změně souvisejících zákonů

Zákon č. 57/2006 Sb., o změně zákonů v souvislosti se sjednocením dohledu nad finančním trhem

Internetové zdroje:

Česká asociace pojišťoven [online]. [cit. 2014-09-14]. Dostupné z: <http://www.cap.cz>

Česká národní banka [online]. [cit. 2014-09-14]. Dostupné z: <http://www.cnb.cz>

Český statistický úřad [online]. [cit. 2014-09-14]. Dostupné z: <http://www.czso.cz>

Výroční zprávy ČAP za roky 2000 – 2013, zpracovala ČAP, Praha